

Sygn. akt I ACa 1346/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2014r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Myszkowska
Sędziowie:	SSA Anna Cesarz (spr.) SSO del. Marta Witoszyńska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2014r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.**

przeciwko **T. F.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 24 lipca 2013r. sygn. akt II C 158/13

1. oddala apelację;

2. zasądza od T. F. na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 1346/13

UZASADNIENIE

Na skutek pozwu wniesionego przez powoda (...) S.A. w W. Sąd Okręgowy w Łodzi nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z 29 listopada 2011 r. zasądził na rzecz powoda od pozwanych E. R., I. R., M. P. i T. F. solidarnie kwotę 118.195,62 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

Na skutek zarzutów pozwanego E. R. Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z 6 czerwca 2012 r. w sprawie II C 215/12 utrzymał wobec tego pozwanego nakaz zapłaty.

Natomiast na skutek zarzutów pozwanej T. F. zaskarżonym wyrokiem z 24 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Łodzi uchylił nakaz zapłaty wobec T. F. w części co do kwoty 49.500 zł i w tym zakresie umorzył postępowanie, utrzymał nakaz wobec T. F. w pozostałym zakresie oraz orzekł o nieuiszczonych kosztach sądowych.

Sąd Okręgowy ustalił, że E. R. współpracował jako agent ubezpieczeniowy z (...) S.A. od 1997 do 2012 roku. Pomiędzy stronami, w zależności od potrzeb, były zawierane kolejne umowy, bądź też aneksy do umów. E. R. jest dla T. F. jest szwagrem. Strony zawierały takie umowy także 24 maja 1999 r., 1 stycznia 2000 r. oraz 15 października 2001 r. Postanowienia umów były niemal identyczne. Mocą tychże umów (...) powierzała E. R. stałe wykonywanie pośrednictwa ubezpieczeniowego w imieniu ubezpieczyciela na podstawie udzielonego pełnomocnictwa. Umowy oraz stanowiące ich integralną część ogólne warunki zawierania umów agencyjnych przez (...) W. z agentami ubezpieczeniowymi określały szczegółowy zakres obowiązków stron i przewidywały złożenie przez agenta zabezpieczeń finansowych m.in. w postaci weksla in blanco (§ 29 owu). Agent zobowiązany był do terminowego rozliczania się z (...) S.A. z zainkasowanych składek (§ 11 umowy z 1999 roku, § 17 umowy z 2000 roku i z 2001 roku). W § 7 umowy z 1999 roku zastrzeżono, iż W. jest upoważniona do realizacji zabezpieczeń, jeżeli poniosła stratę lub była odpowiedzialna materialnie wobec klientów lub osób trzecich. W § 10 umowy z 2000 roku i z 2001 roku był identyczny zapis. W ust. 4 tegoż paragrafu strony postanowiły, iż ubezpieczyciel dokonuje na rzecz agenta zwrotu złożonych zabezpieczeń finansowych, po łącznym spełnieniu następujących warunków: 1) rozwiązaniu umowy, 2) rozliczeniu się agenta z pobranych dokumentów, druków, materiałów, 3) rozliczeniu się agenta ze składek zainkasowanych do dnia rozwiązania umowy, 4) rozliczeniu się przez agenta z innych zobowiązań finansowych wobec ubezpieczyciela, przy czym zwrot zabezpieczeń miał nastąpić po upływie 12 miesięcy od spełnienia warunków. Jako zabezpieczenie umowy zawartej w 15 października 2001 r., w dniu 31 stycznia 2002 r. E. R. wystawił weksel in blanco. T. F. i E. R. poręczyli za wystawcę. Do tegoż weksla, również 31 stycznia 2002 r. zawarto deklarację wekslową. Ustalono w niej, iż weksel zabezpiecza roszczenia W. wynikające z umowy z 15 października 2001 r. Weksel mógł zostać wypełniony przez ubezpieczyciela w każdym czasie w przypadku niedotrzymania umownych terminów spłaty zadłużenia dłużnika głównego na sumę odpowiadającą kwocie jego zobowiązań wraz z odsetkami i kosztami. Deklarację podpisali E. R., I. R., M. P. i T. F.. Uzgodniono także, że zawiadomienie o opatrzeniu weksla data płatności powinno nastąpić listem poleconym za zwrotnym poświadczeniem odbioru, wysłanym najpóźniej na 7 dni przed terminem płatności. M. P. oraz T. F. zobowiązali się jednocześnie do poinformowania W. o każdej zmianie adresu. Do ostatniej w wymienionych wyżej umów z 15 października 2001 r., 31 sierpnia 2009 r. zawarto aneks, który to również zawierał tożsame postanowienia a ponadto odsyłał do regulacji ogólnych warunków ubezpieczenia. Zarówno E. R. jak i jego żona oraz pozwana T. F. zamieszkiwali i nadal zamieszkują w B.. E. R. nie informował na bieżąco swojej rodziny o zawieraniu kolejnych umów i aneksów do nich. W 2011 roku agent popadł w problemy finansowe i starał się sam rozwiązać ten problem. Nie informował pozwanej T. F. o swych kłopotach. E. R. sukcesywnie dokonywał spłaty zadłużenia. Poręczyciele nie dokonali żadnych wpłat. Poręczyciel M. P. złożył podpis na wekslu oraz podpisał deklarację wekslową i nie interesował się jakie należności weksel ma zabezpieczać. W okresie od 16 lipca do 31 sierpnia 2011 r. E. R. nie rozliczył się ze składek pobranych od klientów i w sumie jego zaległość z tego tytułu wyniosła 116.920,39 zł. Odsetki od tej kwoty na datę wypełniania weksla wyniosły 1.275,23 zł. Na sumę powyższych kwot powód wypełnił weksel, wskazując w nim termin zapłaty na dzień 21 października 2011 r. i pismem z 5 października 2011 r. wezwał pozwanych do zapłaty tej kwoty oraz poinformował o wypełnieniu weksla. Pismo zostało wysłane listami poleconymi. Po wydaniu nakazu zapłaty E. R. spłacił powodowi kwotę 49.500 zł.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że zarzuty pozwanej są niezasadne. Odwołując się do art. 101 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. prawo wekslowe (Dz. U. z 1936 r., Nr 37, poz. 282) Sąd I instancji wyjaśnił, jakie elementy winien zawierać weksel własny oraz czym jest weksel in blanco i jaką pełni funkcję. Dalej wskazał, że tego rodzaju weksla dotyczy art. 10 prawa wekslowego, zgodnie z którym w przypadku, gdy weksel został uzupełniony niezgodnie z porozumieniem, dłużnik wekslowy może się bronić wobec posiadacza weksla zarzutami wynikającymi z tego porozumienia, o ile wykaże, że wierzyciel był w złej wierze. Co więcej, rozpoznając zarzuty od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla, sąd może uwzględnić tzw. stosunek podstawowy, nie ma jednak obowiązku działać w tym zakresie z urzędu. Ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na dłużniku wekslowym.

Sąd I instancji wskazał, że w niniejszej sprawie pozwana zarzuca wypełnienie weksla niezgodnie z deklaracją, powołując się na sprzeczności w datach wystawienia i podpisania deklaracji. Zarówno treść deklaracji, jak i formalna prawidłowość wypełnienia weksla nie były przedmiotem sporu. Pozwana twierdziła, iż deklaracja została podpisana później i że powód, wbrew obowiązkowi umownemu nie wydał weksla.

Zdaniem Sądu Okręgowego, po pierwsze postępowanie dowodowe nie potwierdziło w sposób nie budzący wątpliwości, że rzeczywiście tak było. Świadkowie, a w tym dłużnik główny oraz sama pozwana najpierw twierdzili, iż podpisali weksel w 1999 roku, a gdy powód uświadomił im, że blankiet wekslowy jest z lat 2000., zmienili wersję na 2000 rok. Podczas zeznań przed Sądem świadkowie nie byli pewni tychże dat. Dlatego też Sąd I instancji przyjął za prawdziwą datę widniejącą na wekslu. Po wtóre nawet gdyby przyjąć, iż deklaracja została rzeczywiście podpisana później niż wystawiony weksel, nie zmienia to oceny jej ważności. W rzeczywistości dla ważności weksla deklaracja nie jest obligatoryjna. Skoro strony najpierw podpisały weksel, a następnie deklarację i w sposób szczegółowy odniosły się do zobowiązania agenta z umowy z 15 października 2001 r., to jest to dokument w pełni wartościowy i wiążący. Ponadto strony już w treści umowy określiły, kiedy ubezpieczyciel może skorzystać z zabezpieczeń. Zgodnie z treścią umowy z 1 stycznia 2000 i 15 października 2001 r. (§ 10 obydwu umów) W. jest upoważniona do realizacji zabezpieczeń, jeżeli poniosła stratę lub była odpowiedzialna materialnie wobec klientów lub osób trzecich. Brzmienie tego zapisu nie wskazuje o uprawnieniu powoda do wystawienia weksla jedynie w przypadku odpowiedzialności wobec osób trzecich. Jest w nim wyraźnie mowa o stracie. Natomiast nieodprowadzenie składek pobranych od klientów jest stratą niewątpliwą. Wreszcie też jako nieistotny Sąd Okręgowy potraktował zarzut, że weksel nie został wydany po rozwiązaniu umowy z 2000 roku. Skoro bowiem strony od 1997 roku pozostawały w stałych stosunkach i w sposób systematyczny dokonywały odnowienia umowy, zawierając bądź to nowe umowy, bądź aneksy o niemal identycznej treści, a agent (jak sam przyznał) i poręczyciele nie żądali zwrotu zabezpieczenia – ten sam weksel mógł stanowić zabezpieczenie do kolejnych umów. Jest to sytuacja dość często spotykana w stałych stosunkach. Zwłaszcza, że jego zwrot miał następować dopiero po upływie 12 miesięcy od rozwiązania umowy i rozliczenia się przez strony. W efekcie - tak długiej przerwy pomiędzy umowami nigdy nie było. Okoliczność zatem, że weksel nie został wydany nie zmienia oceny jego ważności.

Reasumując Sąd I instancji uznał, że w rozpoznawanej sprawie pozwana wraz z dłużnikiem głównym po 1 stycznia 2000 r. poręczyła weksel in blanco, a następnie 31 stycznia 2002 r. podpisała deklarację wekslową na zabezpieczenie roszczeń wynikających z umowy usług pośrednictwa z 15 października 2001 r. Weksel zaś został uzupełniony przez powoda w październiku 2011 roku.

Zdaniem Sądu I instancji pozwana również nie zakwestionowała skutecznie sumy zobowiązania wekslowego wpisanej przez powoda na wekslu. Przedstawione przez nią dowody wpłat były już przedmiotem rozpoznania przez Sąd w sprawie z zarzutów dłużnika głównego. Wpłaty te zostały uwzględnione przez powoda w rozliczeniu. Jeśli zaś chodzi o kwotę 49.500 zł, w tym zakresie powód cofnął pozew. Pozwana w zarzutach podnosiła, iż kwota maksymalna długu agenta to 7.625,78 zł, zaś świadek R. w swych zeznaniach przyznał, iż powstała mu do zapłaty kwota około 60.000 zł.

W świetle przytoczonych okoliczności Sąd Okręgowy uznał, iż weksel znajdujący się w posiadaniu powoda został uzupełniony prawidłowo i w zgodzie z deklaracją wekslową, a zobowiązanie pozwanej wynika z faktu udzielenia przez poręczenia na wekslu. Możliwość taką przewiduje art. 30 prawa wekslowego W myśl tego przepisu poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył. Oznacza to, iż T. F. powinna odpowiadać solidarnie z E. R. za zadłużenie względem powoda.

Zgodnie z utrwalonym już w orzecznictwie sądów powszechnych, jak i Sądu Najwyższego poręczenie przez osobę pozostającą w związku małżeńskim należy do czynności zarządu majątkiem wspólnym. Skuteczności i ważności poręczenia należy oceniać z punktu widzenia przesłanek określonych w przepisie art. 36 i 37 k.r.o. Ponieważ w rozpoznawanej sprawie weksel oraz deklaracja zostały podpisane w 2002 roku, stosownie do treści przepisu art. 5 ust. 5 i 6 ustawy z 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy kodeks rodzinny i opiekuńczy i zmianie niektórych innych ustaw

(Dz. U. Nr 162, poz. 1691) zastosowanie będą miały przepisy w brzmieniu dotychczasowym. W oparciu o przepisy dotychczasowe k.r.o. należy oceniać charakter i skuteczność czynności poręczenia.

Zgodnie z art. 36 § 2 k.r.o. każdy z małżonków może wykonywać samodzielnie zarząd majątkiem wspólnym. Do dokonania czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu potrzebna jest zgoda drugiego małżonka wyrażona w formie wymaganej dla danej czynności prawnej. Do takich czynności należy również poręczenie wekslowe.

Sąd I instancji podkreślił, że w tym zakresie jednak nie było żadnych zarzutów ani wniosków dowodowych pozwanej. Dlatego też nie badał (nawet nie byłby w stanie wobec braku wniosków), czy czynność pozwanej stanowiła przekroczenie zarządu majątkiem wspólnym.

Wobec powyższego uznał, iż zobowiązanie pozwanych wynikające z przedstawionego weksla jest ważne, zaś weksel wypełniony prawidłowo. Wobec faktu, iż należność nie została uregulowana, należało uznać żądanie pozwu za uzasadnione.

Weksel, którego dotyczy postępowanie zawierał oznaczoną datę płatności. Dłużnicy wekslowi zostali wezwani do zapłaty, a w wezwaniu oznaczono termin płatności. Wiedzieli więc, w jakim dniu płatność weksla wypada oraz, że od dnia następnego będą w opóźnieniu w zapłacie. Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 481 § 1 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Skoro pozwana nie spełniła w terminie zobowiązania z weksla, była w opóźnieniu. Wszyscy dłużnicy zostali wezwani do zapłaty w październiku 2011 roku, zaś powód żąda zapłaty odsetek od daty wytoczenia powództwa, tj. od 22 listopada 2011 r. Wskazał Sąd I instancji, iż pozwana w deklaracji zobowiązała się do wskazywania każdej zmiany adresu i nie uczyniła tego. Ponadto w aktach sprawy brak jakichkolwiek dowodów na to od kiedy pozwana zmieniła miejsce zamieszkania.

W świetle powyższych uwag Sąd I instancji w oparciu o przepis art. 496 k.p.c. utrzymał zaskarżony nakaz w mocy w części ponad kwotę cofniętego powództwa. W zakresie kwoty 49.500 zł w oparciu o przepis art. 355 w zw. z art. 203 k.p.c. umorzył postępowanie.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana T. F., zaskarżając go w części w jakiej Sąd Okręgowy utrzymał nakaz zapłaty w mocy i orzekł koszty procesu od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa i zarzucając:

1) naruszenie art. 353¹ § 1 w związku z art. 353² i art. 321 oraz art. 485 §1 i 2 i art. 495 § 2, art. 496 k.p.c. i art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności przez orzeczenie nakazem zapłaty o roszczeniu powoda nie objętym żądaniem pozwu, za okres 1 do 31 sierpnia 2011 r., a więc ponad żądanie pozwu i dokumenty je uzasadniające załączone do pozwu, przyjęcie w tym zakresie przez sąd z urzędu roli adwokata powódki, a następnie obronę przez sąd, w postępowaniu wywołanym zarzutami pozwanej swojego rozstrzygnięcia, oraz umożliwienie powodowi zgłoszenia nowego żądania po wniesieniu zarzutów i rozpoznanie tego żądania i jednocześnie niezwykle restrykcyjną kwalifikację wniesionych przez pozwanego E. R. zarzutów, a także naruszenie art. 233 i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie rozważanie w pisemnym uzasadnieniu do wydanego wyroku zarzutów powódki w tym zakresie, wysłowionych w zarzutach do nakazu zapłaty i uzasadnieniu tych zarzutów oraz w kolejnych pismach procesowych;

2) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważania materiału sprawy - przez brak szczegółowej analizy treści deklaracji wekslowej z 31 stycznia 2002 r., brak zestawienia treści tej deklaracji z wekslem załączonym do pozwu w celu wyjaśnienia czy weksel ten został dany powodce na zabezpieczenie umowy z dnia 15 października 2001 r. nr (...), brak rozważania zarzutów kierowanych przez pozwaną wobec tej deklaracji wekslowej, w szczególności, że aż sześć elementów treści weksla przedłożonego przez powoda do pozwu jest niezgodnych z treścią tej deklaracji, co dowodzi, że nie mógł być on dany powodowi na zabezpieczenie roszczeń powoda z umowy z 15 października 2001 r. nr (...), nie rozważanie wyjaśnień składanych przez pozwaną w toku sprawy odnośnie tej deklaracji, nie rozważanie

wyjaśnień świadków E. R., I. R. i M. P. odnośnie tej deklaracji wekslowej, a więc także naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 6 Europejskiej Konwencji O Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności,

3) naruszenie § 10 ust. 4 umowy z 1 stycznia 2000 r. nr 37/00 oraz § 27 tej umowy przez uznanie, że weksel dany przez pozwaną na zabezpieczenie tej umowy powód mógł wykorzystać do dochodzenia jego roszczeń z innej umowy z 15 października 2001 r. nr (...), bo pozwana nie ubiegała się o zwrot tego weksla, pozostawała z powodem w stałych stosunkach i systematycznie dokonywała zmian umowy, podpisywała aneksy o niemal identycznej treści, skutkiem czego powstała tradycja tych stosunków legitymująca powoda do takiego działania, jakie to ustalenia sąd poczynił z rażąco naruszeniem art. 233 k.p.c., rażąco niezgodnie z materiałem zebrany w sprawie,

4) rażące naruszenie art. 233 k.p.c. i poczynienie ustaleń rażąco niezgodnych z materiałem sprawy, z zasadami logiki, wiedzy i doświadczenia życiowego przez ustalenie: że pozwana pozostawała z powodem w stałych stosunkach, że podpisując deklarację wekslową wiedziała, że dotyczy ona umowy z 15 października 2001 r., a nie tej z 1 stycznia 2000 r., że pozwana dała powódce poręczony przez nią weksel in blanco, wypełniony następnie przez powódkę, na zabezpieczenie roszczeń z umowy z 15 października 2001 r., kiedy dała ten weksel na zabezpieczenie umowy z 1 stycznia 2000 r., że pozwana tak jak E. R. winna jest powódce 60.000 zł;

5) naruszenie art. 233 k.p.c. przez podważenie treści dowodów wpłaty z 16 i 19 sierpnia 2011 r. na łączną kwotę 16.000 zł za pomocą oświadczenia pełnomocnika powoda, który w odpowiedzi na zarzuty pozwanej oświadczył, że te kwoty zostały uwzględnione w saldzie rozliczeń nie przedstawiając w tym zakresie stosowanych dowodów, naruszenie § 17 umowy nr (...) i nie zaliczenie tych wpłat w łącznej kwocie 16.000 zł na zobowiązania pozwanego objęte zakresem żądania pozwu, a więc także naruszenie art. 496 k.p.c. i utrzymanie nakazu zapłaty w tym zakresie,

6) naruszenie art. 233 k.p.c., art. 6 k.c. i art. 498 k.c. i art. 499 k.c. i art. 496 k.p.c. poprzez nieuznanie za skuteczne potrącenia dokonanego przez E. R. kwoty 6.212,53 zł, na którą składają się kwoty potrąconych przez niego, przysługujących mu prowizji objętych: rachunkiem (...) z 20 września 2011 r. - prowizja za pośrednictwo w kwocie 3.389,24 zł, skompensowana przez powoda, rachunkiem (...) z 6 października 2011 r. - prowizja za pośrednictwo w kwocie 1.276,74 zł skompensowana przez powoda, rachunkiem (...) z 20 października 2011 r. - 61,75 zł, prowizja za pośrednictwo, skompensowana przez powoda, rachunkiem (...) - 414,96 zł, prowizja za pośrednictwo skompensowana przez powoda, rachunkiem (...) z 20 listopada 2011 r., 69,17 zł - prowizja za pośrednictwo, rachunek skompensowany przez powoda, rachunkiem (...) z 6 grudnia 2011 r. - 1.000,67 zł, prowizja za pośrednictwo, skompensowanej przez E. R., z kwotą objętą żądaniem pozwu, kiedy powód nie wykazał, że te kompensaty nie były możliwe i nie dotyczyły żądania pozwu, zgodnie z zaprzeczeniem tym zarzutom potrącenia i rozkładem ciężaru dowodu spoczywającym na tym kto zaprzecza dokonanemu potrąceniu, i w konsekwencji utrzymanie nakazu zapłaty przez sąd w tym zakresie wbrew dyspozycji art. 496 k.p.c.;

7) naruszenie art. 10 prawa wekslowego, art. 496 k.p.c. i utrzymanie w mocy nakazu zapłaty w zaskarżonej części kiedy roszczenie wekslowe nie powstało, gdyż gwarancyjny weksel in blanco został uzupełniony przez powoda niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym z wystawcą i poręczycielami, albowiem powód wykorzystał go do dochodzenia roszczenia z umowy nr (...) z 15 października 2001 r. jakiej ten weksel nie gwarantował i kiedy ten weksel gwarancyjny zgodnie z porozumieniem powoda i wystawcy weksla oraz poręczycieli miał gwarantować wykonanie umowy (...) z 1 stycznia 2000 r. i zgodnie z § 10 ust. 4 umowy z 1 stycznia 2000 r. nr 37/00 miał być pozwanej przez powoda bezwzględnie zwrócony.

W konkluzji wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w całości w zaskarżonej części i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania według norm przepisanych za obie instancje.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Przede wszystkim należy wskazać, że w niniejszej sprawie został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie wypełnionego weksła in blanco, a następnie pozwana T. F. jako poręczyciel wekslowy złożyła zarzuty, zakreślając tym samym zakres rozpoznania sprawy. W piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty należy bowiem przedstawić zarzuty, które przed rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy oraz okoliczności faktyczne i dowody. Tylko w szczególnych okolicznościach Sąd może nie pominąć spóźnionych twierdzeń i dowodów (art. 493 § 1 k.p.c.).

Pozwana zgłosiła zarzut wypełnienia weksła niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym poprzez objęcie wekslem wierzycielności z umowy agencyjnej nr (...) z dnia 15.10.2001 r. i jej zmian oraz załącznika, kiedy weksel był dany na zabezpieczenie innej umowy agencyjnej zawartej w dniu 24.05.1999 r., załącznika nr 1/1/18/99 z dnia 24.05.1999 r., która to umowa została rozwiązana. Pozwana zarzuciła też, że gdyby przyjąć, że weksel zabezpieczał umowę agencyjną z dnia 15.10.2001 r. to weksel od początku był dany na zabezpieczenie roszczeń z tytułu szkody wywołanej działaniem lub zaniechaniem agenta lub na zabezpieczenie odpowiedzialności (...) S.A. wobec osób trzecich, spowodowanej działaniem lub zaniechaniem agenta, a w tym przypadku weksel został wypełniony w związku z nieodprowadzeniem składek przez agenta E. R. – wystawcę weksła.

Trzeci zarzut dotyczył wypełnienia weksła na zbyt wysoką sumę, bez uwzględnienia okoliczności, że E. R. spłacił powoda w kwotach 16.000 zł w dniach 16.08.2011 r. i 19.08.2011 r., 24.500 zł w dniu 11.12.2011 r. i 25.000 zł w dniu 12.01.2012 r., a także, że należność powinna być potrącona o prowizję agenta w kwocie 6.212,53 zł co powoduje, że odpowiedzialność pozwanej winna się ewentualnie ograniczać do kwoty 7.625,78 zł.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że wbrew zarzutom pozwanej weksel zabezpieczający roszczenia strony powodowej z umowy agencyjnej z E. R., nie mógł być wystawiony w 1999 r., gdyż blankiet wekslowy pochodził z lat 2000 – nych.

Zeznający świadkowie nie byli pewni kiedy podpisywali weksel – żona dłużnika stwierdziła, że podpisała weksel chyba w 2000 r., poręczyciel wekslowy M. P. zeznał, że podpisywał deklarację wekslową chyba w 2000 r., a było to rok później po podpisaniu weksła, zaś dowód z zeznań pozwanej został pominięty wobec jej nieusprawiedliwionego niestawiennictwa na rozprawie. Świadców nie byli więc pewni daty wystawienia i podpisania weksła.

Słusznie więc Sąd Okręgowy przyjął za prawdziwą datę wystawienia weksła – datę widniejącą na wekslu tj. 31 stycznia 2002 r.

Należy mieć na uwadze, że w procesie wekslowym weksel stanowi wystarczający dowód zobowiązania. Domniemywa się wszystkie dane na nim umieszczone są prawdziwe. (tak komentarz do Prawa wekslowego i czekowego Marka Czarneckiego i Lidii Bagińskiej, wydanie 5, wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2008, str.191).

Wręczeniu weksła in blanco towarzyszy porozumienie dotyczące uzupełnienia weksła.

Istnienie pisemnego porozumienia (deklaracji wekslowej) ułatwia przeprowadzenie dowodu czy weksel niepełny w chwili wystawienia wypełniony został zgodnie z zawartym porozumieniem (tak SN w orz. z 24.10.1962 r. II CR 976/61, OSN 1964, poz. 27).

Do akt sprawy została dołączona deklaracja wekslowa z dnia 31 stycznia 2002 r. do weksła in blanco wystawionego przez E. R..

Pozwana podpisała tekst deklaracji, iż jako poręczyciel wekslowy za wystawcę E. R. wyraża zgodę na wypełnienie weksła in blanco przez (...) S.A. w sposób określony przez wystawcę weksła w deklaracji wekslowej, przy czym z deklaracji wynikało, że weksel in blanco wystawiony przez E. R. jest na zabezpieczenie roszczeń (...) S.A. wynikających z umowy o świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego nr (...) z 15.10.2001 r.

Trudno uznać za wiarygodne twierdzenia pozwanej, że w momencie podpisywania przez nią deklaracji wekslowej nie była wypełniona pierwsza strona tej deklaracji i wobec tego nie miała ona świadomości, że to deklaracja do nowej umowy i że to dopełnienie do wcześniej wydanego weksla do umowy z 2000 r.

Nie można przyjąć, że z zeznań świadków mających potwierdzać wywody pozwanej wynika, że wszyscy byli przekonani, że dają podpisany przez siebie weksel na zabezpieczenie roszczeń (...) S.A. z umowy agencyjnej z E. R. z dnia 1 stycznia 2000 r. skoro sama pozwana oświadczyła wcześniej, że podpisany przez nią weksel miał zabezpieczać jeszcze wcześniejsze umowy z 24 maja 1999 r., a z zeznań drugiego poręczyciela wekslowego M. P. wynikało, że podpisał weksel w 1999 r., co ostatecznie okazało się niezgodne z rzeczywistością, bo sam blankiet weksla wydrukowany był przynajmniej rok później.

Poza tym trudno przyjąć, że poręczyciele w ogóle wiedzieli, że E. R. zawarł kilka umów pośrednictwa ubezpieczeniowego, skoro E. R. zeznał, że nie pokazywał poręczycielom nowych umów i nie mówił nawet rodzinie, że zawiera nowe umowy.

Wszyscy świadkowie zeznali, że podpisali tylko jeden weksel wystawiony przez E. R., zatem deklaracja wekslowa mogła dotyczyć tylko tego weksla i sposobu jego wypełnienia.

Nie wykazano w sprawie, że deklaracja wekslowa w momencie jej podpisywania nie była również wypełniona datą, w sytuacji gdy data ta widnieje na dokumencie.

Trudno przyjąć, że poręczyciele podpisaliby najpierw weksel bez daty jego wystawienia i w istocie nie orientując się jakiej umowy ma dotyczyć (mylili daty podpisania weksla, nie znali treści umów zawartych przez E. R. z (...) SA, a nawet nie mieli świadomości, że zostało zawartych kilka takich umów), a następnie podpisaliby deklarację wekslową, która rodziłaby uprawnienia do wypełnienia weksla bez ograniczenia sumy zobowiązania, i która nie zawierałaby podstawowych elementów – odniesienia do stosunku zobowiązaniowego, roszczenia które weksel ma zabezpieczać, czy daty podpisania deklaracji.

Nie wiadomo jakie skutki miałyby rodzić pewne niedociągnięcia w wypełnieniu druku deklaracji, jak: nieskreślenie zapisu czy w załączeniu do deklaracji składa się weksel czy weksle in blanco, skoro nie ma sporu co do tego, że został podpisany przez pozwanego tylko jeden weksel, jak ewentualne wypełnienie załączonego weksla wpisami miejsca wystawienia, daty wystawienia, klauzulą „ bez protestu” przez inną osobę niż przez E. R., skoro nie pociąga to za sobą nieważności weksla: podobnego skutku nie wywołuje też oznaczenia innego miejsca płatności niż w deklaracji, zaś brak podpisów współmałżonków poręczycieli mógłby mieć znaczenie, gdyby wykazali, że poręczenie było czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu – czego nie wykazano, niezłożenie podpisów w obecności pracownika (...) SA skoro autentyczność podpisów i na wekslu i w deklaracji wekslowej nie jest kwestionowana.

Skoro zatem nie zakwestionowano daty wystawienia deklaracji wekslowej i nie wykazano, że nie miała ona dotyczyć wypełnienia weksla in blanco na zabezpieczenie roszczeń (...) SA wynikających z umowy o świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego nr (...) z 15.10.2001r., to oznacza, że nie są trafne zarzuty naruszenia art. 233 § 1 kpc co do szczegółowej analizy treści deklaracji wekslowej – jak podaje sama apelująca – z dnia 31 stycznia 2002r., jak również naruszenia art. 10 prawa wekslowego co do uzupełnienia weksla in blanco niezgodnie z zawartym porozumieniem poprzez wykorzystanie go do zabezpieczenia innej umowy.

Niezależnie od jednoznacznej treści deklaracji wekslowej podpisanej przez pozwaną, a upoważniającą do wypełnienia weksla z odwołaniem się do roszczeń z umowy (...) z 15.10.2001r., to dodatkowe argumenty przemawiają za możliwością dochodzenia roszczeń z weksla, nawet gdyby przyjąć, że pozwana podpisała niewypełnioną deklarację. W razie złożenia na wekslu in blanco podpisu w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego mającego zabezpieczać wiarygodność z określonego stosunku pozawekslowego, samo późniejsze zmodyfikowanie tego stosunku nie sprzeciwia się wypełnieniu weksla na kwotę długu wynikającego z tego stosunku. Wypełnienie to mieści się bowiem w granicach upoważnienia do uzupełnienia, objętego porozumieniem stron. Niedopuszczalne jest tylko wyjście poza

granice upoważnienia do uzupełnienia weksla in blanco np. przez wpisanie kwoty wyższej niż określona lub kwoty długu z innego stosunku niż wskazany w deklaracji wekslowej. Odnosi się to do wszystkich zobowiązań wekslowych, także więc do zobowiązań poręczycieli wekslowych (tak SN w orzecze. z dn. 24.10.2003r., III CK 35/02, z 29.06.2006r., IV CSK 53/06, LEX nr 465907, z 9.09.2010r., I CSK 641/09).

Skoro w tym przypadku w deklaracji nie było ograniczenia kwoty długu, na którą weksel in blanco mógłby być wypełniony, a nie wpisano by też stosunku prawnego (określonej umowy między (...) SA a E. R.), z którego roszczenia weksel miał zabezpieczać, to oznacza, że weksel nawet dany wcześniej mógł zabezpieczać później zmodyfikowany stosunek prawny.

Umowy o świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego nr 37/00 z 1.01.2000r. i nr (...) z 15.10.2001r. w istocie należało traktować jako modyfikacje wcześniejszych umów. Umowy zawierane były na czas nieokreślony, z możliwością ich wypowiedzenia z zachowaniem ustawowych okresów wypowiedzenia lub rozwiązania ze skutkiem natychmiastowym w szczegółowo wymienionych sytuacjach. Tylko wówczas Agent zobowiązany był do zwrotu oryginału pełnomocnictwa oraz innych dokumentów, druków i materiałów związanych z wykonywaniem czynności pośrednictwa ubezpieczeniowego i rozliczenia z owych dokumentów, a także składek – do dnia rozwiązania w powyższy sposób umowy.

Strony przewidywały zatem obowiązek rozliczenia się z dokumentów i składek tylko w przypadku definitywnego rozwiązania umowy (tak § umowy nr (...) z 24.05.1999r., § 24 umowy nr (...) z 1.01.2000r., § 24 umowy nr (...) z 15.10.2001r.)

Takie obowiązki nie były przewidziane w sytuacji rozwiązania umowy za porozumieniem stron, który to zapis miał w kolejnych umowach jedynie formalne znaczenie, bo zamieszczano go w nowo zawieranej umowie, która stanowiła kontynuację poprzedniej i formalnie określana była jako nowa umowa choć w istocie miała charakter modyfikacji poprzednich umów.

Zgodnie z treścią § 10 pkt 4 (...) SA miał obowiązek zwrotu na rzecz Agentów złożonych zabezpieczeń finansowych tylko po łącznym spełnieniu warunków:

- rozwiązaniu umowy,
- rozliczeniu się Agentów z pobranych dokumentów, druków i materiałów,
- rozliczeniu się Agentów z zainkasowanych składek.

Skoro rozliczenie z dokumentów i składek było przewidziane tylko w sytuacji definitywnego rozwiązania umowy, to w przypadku jej ciągłej kontynuacji nie powstał obowiązek zwrotu zabezpieczeń finansowych.

Nawet więc jeśli weksel in blanco byłby dany na zabezpieczenie roszczeń z umowy (...) z 1.01.2000r., to nie powstałby obowiązek jego zwrotu w sytuacji, gdy strony umowy w istocie kontynuowały stosunek prawny, formalnie jedynie zastępując jedną umowę, drugą – nieco zmodyfikowaną.

Skoro więc deklaracja wekslowa podpisana przez pozwaną nie określałaby w momencie składania podpisu jaki stosunek weksel ma zabezpieczać, gdy weksel byłby dany w dacie obowiązywania umowy z 1.01.2000r., to samo zmodyfikowanie tego stosunku poprzez jedynie formalne zawarcie nowej umowy z 15.10.2001r. nie sprzeciwiałoby się wypełnieniu weksla in blanco na kwotę długu wynikającego z tego stosunku. Niezasadny jest zatem zarzut naruszenia § 10 ust. 4 i § 27 umowy z 1.01.2000r.

Należy tu podkreślić, że pozwana nie miała świadomości zawierania przez E. R. kolejnych umów z (...) SA, skoro najpierw twierdziła, że podpisała weksel w 1999r., który musiałby zabezpieczać roszczenie z umowy z 24.05.1999r., potem, że zobowiązała się wekslowo tylko w odniesieniu do roszczeń z umowy z 1.01.2000r. a w końcu podpisała deklarację wekslową w 2002 r. i gdyby faktycznie – jak twierdzi – nie wskazano w niej konkretnej umowy z określonej

daty, z której roszczenia miałyby zabezpieczać poręczony przez nią weksel, to oznaczałoby to, że albo nie miała ona wiedzy co do tego, że zostało zawartych kilka umów, albo nie przywiązywała do tego znaczenia.

W tym zakresie zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. nie zasługuje na uwzględnienie.

Z kolei nawet, gdyby przyjąć, że pozwana podpisała weksel w innej wcześniejszej dacie, niż widnieje na nim jako data wystawienia i jej wolą było poręczenie jedynie za dług wynikający z umowy z 1.01.2000 r., to nie zakwestionowała ona daty podpisania deklaracji wekslowej i w istocie odniesienia jej do roszczeń z umowy z 15.10.2001 r. i w takiej sytuacji należałoby przyjąć, że jeżeli deklaracja wekslowa upoważniająca uprawnionego posiadacza weksla in blanco do wypełnienia go w uzgodniony sposób, czyni zadość – w zakresie zabezpieczenia spłaty długu wystawcy takiego weksla przez inne osoby składające deklarację – przesłankom poręczenia za dług przyszły, uzasadniona jest odpowiedzialność tych osób z umowy poręczenia (tak SN w wyroku z 22.10.1975 r., IV PR 162/75, OSNCP 1976, nr 6 poz. 147).

Zarzut naruszenia art. 10 Prawa wekslowego i art. 496 k.p.c. poprzez utrzymanie nakazu zapłaty w mocy wobec niepowstania roszczenia wekslowego nie jest zatem zasadny, biorąc pod uwagę przedstawione wyżej rozważania.

Nie można podzielić zarzutów naruszenia art. 353¹ § 1 k.p.c. oraz art. 485 § 1 i 2 k.p.c. i art. 495 § 2 k.p.c. oraz art. 496 k.p.c. odnoszących się do wyjścia sądu ponad żądanie, tj. orzeczenie nakazem zapłaty o roszczeniu powoda nie objętym żądaniem pozwu tj. za okres od 1 sierpnia do 31 sierpnia 2011 r.

Należy podkreślić, że strona powodowa dochodziła roszczeń z weksla wypełnionego na kwotę 11.195,62 zł i wobec braku podstaw do kwestionowania ważności weksla, nakaz zapłaty na taką kwotę prawidłowo został wydany.

Podstawą wypełnienia weksla było rozliczenie wynikające z dokumentów załączonych do pozwu w postaci tzw. rozliczeń konta sprzedawcy. Dokumenty te i ujęte w nich sumy dotyczą również okresu od 1 sierpnia do 31 sierpnia 2011r.

Jeśli nawet w pozwie omyłkowo wskazano, że na sumę wekslową składają się kwoty pobranych i nie rozliczonych przez E. R. składek za okres od 13 do 30 czerwca 2011 r. i od 1 do 31 lipca 2011 r. z pominięciem wskazania okresu od 1 do 31 sierpnia 2011 r., to skoro w wekslu uwzględniono należności za ten okres, to sąd zasądzając kwotę z weksla nie wyszedł ponad żądanie.

Nie ma racji pozwana twierdząc, że weksel nie mógł być wypełniony w przypadku nieodprowadzenia przez agenta pobranych składek.

Z powołanego przez Sąd Okręgowy § 10 umowy z 15.10.2001 r. wynikało, że (...) SA będzie uprawniona do realizacji złożonych przez Agentą zabezpieczeń w przypadku, gdy na skutek działań lub zaniechań agenta poniesie szkodę. Skoro nieodprowadzenie składek przez E. R. stanowiło rzeczywistą stratę dla (...) SA czyli element szkody, to dawało to podstawę do wypełnienia weksla poręczonego przez pozwanego.

Nie można podzielić zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. przez podważenie treści dowodów wpłaty przez dłużnika kwoty 16.000 zł.

Tak jak przyjął to Sąd Okręgowy dowody wpłat tej sumy były już przedmiotem rozpoznania przez ten Sąd w sprawie z zarzutów dłużnika głównego. W tamtym postępowaniu strona powodowa przedstawiła specyfikację wszystkich kwot wpłaconych przez E. R. ze sposobem ich zarachowania, w szczególności kwoty 16.000 zł uiszczonej w dwóch transzach i uznając, że kwota ta została uwzględniona w rozliczeniach Sąd Okręgowy utrzymał wobec E. R. nakaz zapłaty z 29 listopada 2011 r.

Nie było również podstaw do uznania, że dłużnik główny potrafił dodatkowo z dochodzonej należności przypadające na jego rzecz, a nie wypłacone mu prowizje.

Kwestię wynagrodzenia agenta i wzajemnego rozliczenia stron regulowały ogólne warunki zawierania umów agencyjnych przez (...) z agentami ubezpieczeniowymi, stanowiące załącznik do umowy nr (...) z dnia 15.10.2001 r. (k. 48 i nast.).

Zgodnie z § 4 OWU agentowi z tytułu wykonanych czynności agencyjnych przysługiwało wynagrodzenie prowizyjne w wysokości ustalonej przez (...) SA w oparciu o określone kryteria.

Zgodnie zaś z § 8 OWU rozliczenie wzajemnych należności stron następowało w drodze potrącenia przez (...) SA w stosunku do agenta, wierzytelności z tytułu składek zainkasowanych przez agenta, z wymagalnymi wierzytelnościami agenta w stosunku do (...) SA w szczególności z tytułu należnego agentowi wynagrodzenia prowizyjnego za dokonane czynności agencyjne. Formę oświadczenia o potrąceniu pełniło rozliczenie konta sprzedawcy (§ 8 pkt. 3 OWU).

Skoro strona powodowa załączyła do pozwu rozliczenia konta sprzedawcy, to należało przyjąć, że zostały one sporządzone zgodnie z zasadami OWU z potrąceniem wynagrodzenia prowizyjnego E. R.. Nie mógł on więc skutecznie ponownie potrącić tej należności.

Sam dłużnik twierdził, że po dokonanych wpłatach pozostała mu jeszcze suma długu około 60.000 zł.

Zatem to pozwana nie wykazała zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu, że takie kompensaty poza tzw. rozliczeniem konta sprzedawcy w ogóle były możliwe i skuteczne.

Apelująca nie wykazała również na czym miałyby polegać naruszenie art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, powołanego w apelacji.

Apelacja podlegała zatem oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.